

ALI ZNAME RAVNATI Z ODPADKI?

Zakaj zbiramo odpadke, kaj sodi v določen zabojnik, zanimivosti ...

Kaj so odpadki?

Slovar slovenskega knjižnega jezika ([SSKJ](#)):

- 1. kar se v gospodinjstvu, vsakdanjem življenju izloči, zavrže kot neuporabno, npr. spreminjati organske odpadke v kompost
- 2. kar se pri predelavi, obdelavi česa odstrani, izloči kot neuporabno, npr. odpadki pri predelavi sadja

Kaj je ekološki otok?

- Ekološki otoki so namensko označeni prostori, kjer stojijo skupine smetnjakov za ločeno zbiranje odpadkov.
- Odpadke, ki jih je mogoče **RECIKLIRATI** (predelati v nove izdelke), odpeljejo v nadaljnjo predelavo v centre za recikliranje.
- V občini Domžale je skupno **119** ekoloških otokov, v občini Trzin **20**, v občini Lukovica **22**, v občini Mengeš **22** ter v občini Moravče **20**. Njihove lokacije si lahko ogledate na zemljevidu [na tej povezavi](#).

V naravi ni
odpadkov.
Vse je
povezano
v naravno
kroženje snovi.

ČLOVEKOVO DELOVANJE PA V OKOLJU PUŠČA ODPADKE.

- **Odpadki, ki jih odvržemo v naravo, tam ostanejo še desetletja.** Snovi preidejo v gorske **reke**, ki so še povsem čiste in jih onesnažijo. Razkroj odpadkov vpliva na **prst** in kazi izgled naravne krajine.
- **Stekleni odpadki** vztrajajo kar 4000 let, preden se povsem razkrojijo.
- **Plastenka** potrebuje med 100 in 1000 let, **pločevinka** pol manj.
- **Vrečke, folije in papir** se razkrajajo 450 let, kar je sedem človeških življenj.
- **Naravni odpadki, olupki, ogrizki in papirnati robčki** potrebujejo za razkroj pol leta.
- Tako kot v naravi ne trgamo rož ali odnašamo ostalega naravnega rastja, vanjo tudi **ne vnašamo tujkov.**
- Pohodnik se v gore vedno odpravi z nahrbtnikom, zato se prostor za odpadke vedno najde. Vsebinsko spraznimo ob prihodu v dolino na ekoloških otokih ali odpadke odvržemo v zabojnike v domačem okolju. Vir: [PZS](#).

Zakaj ločeno zbiramo odpadke?

- da zmanjšujemo količine odpadkov, ki se odlagajo

- znižujemo stroške ravnanja z odpadki

- zmanjšamo porabo naravnih virov oz. surovin

- znižujemo porabo energije za nove izdelke

- prihranimo dragocen prostor za odlaganje odpadkov

- zmanjšamo onesnaževanje okolja

Z ločevanjem odpadkov pridobivamo sorazmerno čiste sestavine, ki jih lahko **ponovno uporabimo, recikliramo** ali energetsko izrabimo (za ogrevanje).

STANJE (2014): recikliranih je bilo 49 % komunalnih odpadkov (vir: [MOP](#)).

CILJ: z ločenim zbiranjem bi lahko dosegli 80 % do 90 % recikliranje odpadkov (vir: [Zero Waste](#))

Kaj sodi v zabojnik za embalažo?

DA

- plastenke
- stiropor
- plastične vrečke in folije
- plastična embalaža tekočih pralnih sredstev, šamponov, tekočih mil...
- pločevinke
- očiščene konzerve
- aluminijaste folije
- očiščeni plastični lončki in kozarčki
- tetrapak embalaža od soka, mleka ... (Tetra Pak)

NE

- plastična embalaža nevarnih snovi in njihovih ostankov
- trda plastika (otroške igrače, plastične gajbice ...)

Nasvet: embalažo vedno izpraznimo, odstranimo pokrovčke (in jih zbirajmo ločeno - za humanitarne namene), večje plastenke in pločevinke stisnemo, da zmanjšamo prostornino. Ali določena embalaža spada v rumen zabojnik, nam kažejo tudi znaki za recikliranje.

ALIVEŠ?

Kako zmanjšamo uporabo plastike?

- **Plastične vrečke zamenjamo za košaro ali vrečke iz blaga oz. reciklirane plastike za večkratno uporabo.** V trgovino s seboj lahko vzamemo tudi zero waste vrečke za sadje in zelenjavo, katero naložimo skupaj v eno vrečko.
- **Ne kupujemo več vode in drugih pijač v plastenkah.** Vodo raje natočimo v steklenico ali kozarec. Namesto sladkih pijač si privoščimo čaj v skodelici ali pa jih kupimo v steklenicah.
- Hrano shranjujmo **v steklenih posodah** ali kozarcih.
- Pozorni bodimo tudi na čistila, saj lahko posežemo po preparatih, ki so **v embalažah in izdelani iz snovi, ki ne ogrožajo okolja.**
- **Odrecimo se plastičnim izdelkom za enkratno uporabo** kot so plastični kozarci in pribor, slamice, palčke za ušesa, plastični lončki za kavo in podobno, ki so veliko večji onesnaževalci, kot priznamo.
- **Zobne ščetke** zamenjajmo s tistimi iz bambusa, ki so bio razgradljive.
- Uporabimo **pralne kuhinjske krpe, ščetke iz naravnih vlaken ali biorazgradljive spužve**, ki omogočajo manj potratno čiščenje in estetsko nadgradnjo. ([Vir: Menerga](#)).

Kaj sodi v zabojnik za biološke odpadke?

DA

- olupki in ostanki zelenjave
- olupki in ostanki sadja
- kavna usedlina, čajne vrečke,
- netekoči ostanki hrane
- jajčne lupine
- pokvarjeni prehrambni izdelki (brez embalaže)
- robčki in papirnate brisače,
- rože, plevel, pokošena trava, stara zemlja lončnic
- ohlajen pepel, ki nastane pri gorenju drv

NE

- zdravila
- olja
- barve, laki
- umetne snovi
- jedilno olje in ostale maščobe,
- cigaretni ogorki,
- plastična in kovinska embalaža živil,
- iztrebki domačih živali
- vrečke iz sesalcev
- pepel od premoga

Nasvet: bioloških odpadkov nikoli ne odlagamo v plastičnih vrečkah. V boljše založenih trgovinah lahko kupimo posebne vrečke, ki so v celoti izdelane iz biološko razgradljive folije. Le v tem primeru biološke odpadke lahko odvržemo skupaj s takšno vrečko.

Kaj je zeleni odrez?

To so biološko razgradljivi odpadki z vrtov in parkov, kot so:

- odpadne veje, trava in listje (razen odpadkov od čiščenja površin)
- žaganje in lesni odpadki če les ni obdelan s premazi ali lepili, ki vsebujejo težke kovine ali organske spojine

Pomembno:

Uporabnikom rjavega zabojnika je v zbirnem centru omogočeno brezplačno oddajati zeleni vrtni odrez.

Zanimivosti:

- 30 % vseh odpadkov je biorazgradljivih.
 - Evropejci vsak dan odvržemo za 16 olimpijskih bazenov hrane.
 - Olupki, ogrizki, papirnati robčki se v naravi razkrajajo pol leta.
- (Vir: Slopak)

Kako doma koristno uporabimo organske odpadke?

- **Biološko razgradljive odpadke** lahko zbiramo v hišnem kompostniku in tako pridelamo kakovosten **kompost** - gnojilo iz preperelih organskih odpadkov in prsti.
- **Kompostnik** mora imeti neposreden stik s tlemi. Osnovna plast zdrobljenih vej na dnu poskrbi za dobro zračenje od spodaj in preprečuje zastajanje vode.
- Stranice morajo biti narejene tako, da onemogočajo živalim, kot so mačke, psi, ptiči ali glodavci, dostop do ostankov hrane v kompostniku. Kompostnik mora omogočati **dostop zraka** do vsebine tudi preko odprtih na njegovih stranicah.
- Kompostnik, v katerem kompostiramo kuhinjske in vrtno odpadke, mora imeti obvezno **pokrov**.
- Za optimalen razkrojni proces je pomembna zadostna količina zraka, kar dosežemo tako, da suhi material (veje in zeleni vrtni odpad) in vlažni material (trava in kuhinjski odpadki) med seboj mešamo.
- Več o kompostiranju lahko preberete [tukaj](#).

Kaj sodi v zabojnik za papir?

DA

- časopisi, revije, zvezki
- knjige
- prospekti, katalogi
- pisarniški papir
- odpadna embalaža iz papirja, kartona, lepenke, kartoni
- pisemski in ovojni papir
- papirnate nakupovalne vrečke

NE

- odpadna embalaža od mleka in pijač
- kartonska votla embalaža tekočin (tetrapak)
- kopirni, povoščeni in plastificirani papir, celofan
- tapete
- higienski papir
- umazan ali navlažen papir ali karton
- lepilni trakovi
- plastika
- vreče za krmila ali cement

Zanimivosti:

Povprečen Slovenec letno porabi približno 185 kilogramov papirja, kar je manj od evropskega povprečja. Proizvodnja recikliranega papirja zmanjša onesnaževanje zraka do 95 %. (Vir: Slopak)

Kaj sodi v zabojnik za steklo?

DA

- steklenice
- kozarci za konzerviranje
- steklena embalaža zdravil in kozmetike,
- kozarci od vložnih živil
- druge votle steklene posode

NE

- keramika in porcelan
- glineni izdelki
- žično steklo
- ogledala
- zamaški
- steklenice iz umetnih snovi
- okensko, avtomobilsko in drugo ravno steklo
- steklo svetil, žarnice
- pleksi steklo
- pokrovi za kuhinjsko posodo

Zanimivosti:

- Steklo lahko v celoti recikliramo in vedno znova uporabljamo, ne da bi ob tem izgubilo na kakovosti.
- Reciklaža ene steklenice prihrani energije za 30 minutno delovanje računalnika.
- Odpadki iz stekla se v naravi razkrajajo kar 4000 let! (vir: Slopak)

Kaj sodi v črn zabojnik za ostale odpadke?

DA

- snovi, ki nimajo ponovne uporabne vrednosti
- onesnažen papir
- okensko steklo
- higienski papir, plenice
- keramika, porcelan
- lepilni trakovi
- tkanine in usnje
- mačji pesek
- plastificiran papir
- pluta
- izdelki iz gume

NE

- papir
- steklo
- plastika
- pločevina
- kovine
- organski odpadki
- nevarni odpadki
- embalaža iz plastičnih mas
- odpadki večjih dimenzij
- gradbeni odpadki (opeka, keramika, omet ...)

Ko odpadke pravilno ločimo, ostane še nekaj vrst odpadkov, ki jih ni mogoče predelati - to so ostali gospodinjski odpadki, ki jih zbiramo v črnih zabojnikih.

ALIVEŠ?

Kako ostale
odpadke
zmanjšamo
na najmanjšo
možno mero!

- **Analiziramo ostanke odpadkov in izboljšujemo sistem ločenega zbiranja ali ponovne uporabe.**
- **Stalno zvišujemo deleže ponovne uporabe, ločenega zbiranja, recikliranja in kompostiranja ter znižujemo količine nastalih odpadkov.**
- **Proizvajalce spodbujamo k preoblikovanju izdelkov, ki jih ni možno ponovno uporabiti ali reciklirati, ali pa zahtevamo njihov umik s trga.**
- **Zmanjšamo količino, volumen (in vpliv) ostankov mešanih odpadkov s pomočjo biološke stabilizacije ter ta postopek dopolnjujemo z dodatnim izločanjem koristnih materialov iz ostanka odpadkov.**
- **Obstoječa odlagališča ali sežigalnice bi morali postopno zapirati v skladu z naraščajočimi deleži recikliranja. Gradnja novih odlagališč ali sežigalnic bi morala biti nezaželena. (Vir: [Zero Waste](#))**

Kaj sodi v zabojnik za oblačila in tekstil?

DA

- vse vrste oblačil
- posteljno perilo
- hišni tekstil (prti, brisače, zavese, kuhinjske krpe...)
- oblačila iz usnja
- čevlji v parih
- torbice in nahrbtniki
- pokrivala, šali, rokavice
- plišaste igrače
- koščki tekstila ...

NE

- umazana oblačila
- vzglavniki
- prešite odeje
- vzmetnice
- trde igrače
- dežniki ...

Zabojnik za oblačila in tekstil najdemo na več mestih v naselju in v zbirnem Centru za ravnanje z odpadki Dob.

Preden odpeljemo odpadke v zbirni center, preverimo delovni čas [na tej povezavi](#).

Kam sodijo nevarni odpadki?

DA:

- stari akumulatorji
- baterijski vložki
- barve, laki in topila
- premazi in razredčila
- smole in lepila
- hladilne tekočine
- čistila
- kemikalije
- olja in masti
- pesticidi (sredstva proti škodljivcem)
- pralna in kozmetična sredstva

DA:

- zdravila: ampule, igle, mazila, posipi, sirupi, tablete, termometri
- svetila: neonska, halogenska in fluorescentne žarnice
- zaščitna sredstva za rastline, škropiva
- čopiči, krpe, lopatice in rokavice
- embalaža, v kateri se je nahajala snov z nevarnimi snovmi

Nevarne odpadke lahko oddamo dvakrat letno (spomladi in jeseni) v napovedanih akcijah. Vedno jih je **možno odložiti tudi v zbirnem centru** brez dodatnih stroškov.

Simboli za nevarne odpadke: na embalaži najdemo simbole za nevarne odpadke. Za uporabo takih izdelkov uporabljamo zaščitne pripomočke za oči in kožo, hkrati pazimo, da izdelka ne vdihnemo ali celo zaužijemo.

Kam sodijo kosovni odpadki?

DA

- kopalniška oprema
- pohištvo
- preproge
- oblazinjeno pohištvo in vzmetnice
- svetila in senčila
- velike gospodinjske naprave (štedilniki, hladilniki, pralni stroji ...)
- smuči
- železni in kovinski kosi

NE

- gospodinjski odpadki
- gradbeni odpadki (vključno z vrati, okni in strešnimi odpadki)
- zemlja, listje in vejevje
- nevarni odpadki
- avtomobilske gume
- salonitne plošče

Kosovne odpadke lahko oddamo dvakrat letno (spomladi in jeseni) v napovedanih akcijah. Vedno jih je **možno odložiti tudi v zbirnem centru brez dodatnih stroškov ([preveri delovni čas zbirnega centra](#)).**

Kam sodi odpadna električna in elektronska oprema?

DA

- mali gospodinjski aparati (električni mešalniki, likalniki, tehtnice, ure, grelniki vode ...)
- ostala mala oprema in orodje (sušilniki, električna orodja, sesalniki, ventilatorji, brivniki, svetilki ...)
- IGRAČE, ki potrebujejo električni tok iz omrežja, baterije ali akumulatorje

DA

- prenosne baterije in akumulatorji
- računalniška oprema in zabavna elektronika (telefoni, računalniki, tiskalniki, zvočniki, radijski aparati, kasetofoni, gramofoni, kalkulatorji, polnilci, fotoaparati, kamere, DVD prevajalniki ...)

Manjše kose lahko oddamo v posebne zbiralnike **na nekaterih ekoloških otokih**. Vse ostale pa lahko oddamo v okviru odvoza nevarnih oziroma kosovnih odpadkov dvakrat letno ali pa jih pripeljemo **v zbirni center**, kjer jih prevzemajo brezplačno.

Kje je naš zbirni center - Center za ravnanje z odpadki Dob?

DA:

- papir in lepenka vseh vrst in velikosti
- steklo votlo in ravno, vključno z odpadno embalažo iz stekla
- plastika, vključno z odpadno embalažo iz plastike ali sestavljenih materialov
- les, vključno z odpadno embalažo iz lesa

DA

- oblačila, tekstil
- jedilno olje in maščobe
- barve, črnila, lepila in smole
- detergenti
- baterije in akumulatorji
- odpadna električna in elektronska oprema
- kosovni odpadki
- nevarni odpadki iz gospodinjstev

Center za ravnanje z odpadki Dob je posebej urejen in opremljen prostor, kjer občani lahko pravilno oddajo odpadke, ki ne sodijo njihove zabojnike.

Poleg tega lahko oddajo tudi odpadke, ki sodijo tudi na ekološke otoke (papir, embalaža: plastenke in pločevinke, steklo) ter vse druge odpadke, navedene zgoraj.

Zbiralne akcije na OŠ Rodica

STALNA AKCIJA

- kartuše in tonerji
- plastični zamaški
- baterije

OBČASNA AKCIJA

- odpadni papir in karton

ZELENA STRAŽA

z „zeleno stražo“ skozi celo leto skrbimo za čisto okolico šole

Kaj je Zero Waste Slovenija (brez odpadkov)?

Društvo [Ekologi brez meja](#) je konec januarja 2014 postalo član mreže Zero Waste Europe in s tem nacionalna organizacija za Slovenijo za program [Zero Waste Slovenija](#).

- učinkovito izkorišča naravne vire in spoštuje biotsko raznovrstnost ekosistemov,
- omogoča kroženje materialov in surovin, prsti vrača hranilne snovi, ...
- znižuje vplive odstranjevanja odpadkov na okolje, ...
- spodbuja inovacije in inovativno oblikovanje izdelkov, ...
- vključuje državljane v proces nastajanja boljše Evrope.

PREBERI KNJIGO: Matic in Meta za ohranitev planeta

Kako lahko vplivamo na naše okolje? Z majhni koraki! Tudi Matic in Meta sta dober zgled. Knjiga ponuja veliko praktičnih nasvetov za zmanjševanje količin odpadkov in odgovorno ravnanje z naravnimi viri. Prebrati bi jo morali tudi odrasli.

[Več na povezavi.](#)

ZANIMIVOSTI

Vrečka, ki jo potrebujemo le nekaj minut, razpada tisočletja.

- Kaj storite s plastično vrečko, v kateri ste iz trgovine prinesli sadje, ali s folijo, v katero je zavita zelenjava? Verjetno jo vržete v smeti. Prav pri pakiranju hrane v plastiko je izkoristek tega materiala najmanjši.
 - Skoraj 80 % plastike konča na smetiščih. Preostali del se reciklira ali pa konča kot smet na kopnem ali v vodi in onesnažuje okolje.
- Vir: [RTV SLO](#)

ZANIMIVOSTI

Je Zemlja
še modri
planet
ali je planet
plastike?

- Vsako minuto, da, minuto, ljudje po svetu kupimo milijon plastenk. Leta 2021 naj bi to število naraslo še za 20 %.
- Plastika je povsod in pojavljajo se opozorila, da **vstopa tudi v našo prehranjevalno verigo**. Če ribe, želve, morski sesalci ali ptiči zaužijejo košček plastike, se jim zatakne v prebavni cevi, kar je zanje lahko usodno.

Vir: [RTV SLO](#)

ZANIMIVOSTI

Na indonezijskem otoku so v nasedlem truplu kita našli več sto kilogramov plastičnih odpadkov.

- Raziskave kažejo, da kar 90 % odpadne plastike v morje prinese deset rek z najbolj gosto poseljenih območij. Te države še nimajo sistemov za zbiranje odpadkov in recikliranje.
- Plastika tako prihaja v našo prehransko verigo - predvsem v obliki **mikroplastike (majhnih delcev)**, ki jo je zelo težko odkriti. Ta se z leti nabira in pride v kri, kar pa je lahko osnova za številne še neraziskane zdravstvene težave. Vir: [Delo](#).

ZANIMIVOSTI

Na
Tihem
oceanu
se kopičijo
otoki
plastike.

Oktober 2019 so organizirali [čistilno ladjo](#), ki je uspela pobrati prve plastične odpadke v ogromnem otoku plastike med Kalifornijo in Havaji.

- Čez celoten Tih ocean, od ameriške zahodne obale do Japonske, se razteza **Veliki tihomorski otok odpadkov**, eden od številnih na svetu. Sestavljata ga dve območji z najvišjo koncentracijo – **Zahodni otok odpadkov** in **Vzhodni otok odpadkov**.
- Nedavna letalska raziskava je pokazala, da središče Vzhodnega otoka odpadkov, ki se nahaja med Havaji in Kalifornijo, meri približno **milijon kvadratnih kilometrov** (površina Francije in Španije skupaj ali površina 50 Slovenij). Vir: [Delo](#).

V Sloveniji
smo imeli
že več
ekoloških
nesreč.

PRIMER: Do ekološke nesreče leta 1983 je bil izvir Krupe glavni vir za zajetje pitne vode v Beli krajini. V bližnji tovarni Iskra Kondenzatorji so uporabljali poliklorirane bifenile (PCB), preostanek pa so odvrgli na divje odlagališče. (PCB so zelo nevarni, toksični, rakotvorni in izjemno trajni organski kemični odpadki.)

V okolici Semiča je zato prišlo do 400-kratne prekoračitve mejne vrednosti PCB. Čprav so od takrat minila že skoraj štiri desetletja, so nevarni PCB še vedno prisotni v tamkajšnjem okolju in ljudeh. Več [na tej povezavi](#).

Maja 2017 se je zgodila ekološka nesreča v Kemisu pri Vrhniki
(vir: Delo).

Viri in literatura

Povzeto (če ni navedenega vira) po [JKP Prodnik](#).

RADOVEDNI – RAZISKUJTE NAPREJ:

[Spremenimo navade, zmanjšajmo nastajanje odpadkov](#)

[Odpadna embalaža se še naprej kopiči posebno na osrednjem in zahodnem delu Slovenije](#)

['Rekli so nam, da je nevaren toliko kot kuhinjska sol. Zdaj umiramo za rakom'](#)

[Milijonu vrst grozi izumrtje](#)

[Kako delajo evropske države pri reševanju plastičnih odpadkov?](#)

[Ekološka katastrofa RIŽANA](#)

[Tudi v detergentih je mikroplastika!](#)

[Analize, ki jih je naročil MOP na deponiji Termita v Moravčah, potrdile onesnaženje](#)

[Slovensko naselje škropili z rakotvornim insekticidom](#)

["Z vsakimi padavinami igramo rusko ruleto!,"](#) (o ekološki nesreči pri Hrastovljah)

[POŽAR NA ODLAGALIŠČU ODPADKOV MALA MEŽAKLA](#)

[ALI MOP V PRIMERU KEMIS ZAVESTNO KRŠI USTAVO RS](#)

[Po prvi analizi smo ugotovili, da živimo sredi strupenih odpadkov](#) (o Moravčah)

[Eko patrolja AAG: Kamnolom Strahovica](#)

Za več informacij:

[PRIJAVI SE NA E-NOVICE AAG-HRAST](#)